

**МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ СЕРЕДНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА
«ПЕРЕЯСЛАВ» – ЯК ДІЄВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ЕТНІЧНОСТІ У ПОСТБІПОЛЯРНІЙ МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ КНИГИ ВІДГУКІВ ТА ПРОПОЗИЦІЙ)**

У статті, за матеріалами Книги відгуків та пропозицій, аналізується роль Переяславського скансену, як дієвого елемента збереження української етнічності. Авторами доведено, що одним з визначальних центрів збереження матеріальної та духовної культури України є Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряниці.

Ключові слова: Україна, Переяславський скансен, М.Сікорський, етнічність, духовна і матеріальна культура.

Актуальність дослідження полягає у вивченні проблем етнічності у постбіполярній міжнародній системі, а саме ролі і місцю музеїв під відкритим небом для збереження неповторних скарбів матеріальної та духовної культури людства. На початку ХХІ століття Україна перебуває у вирі складних геополітичних процесів. Довгий час пострадянська Українська держава перебувала в зоні впливу інших держав. Намагання українців ідентифікувати себе як націю, призвело до повернення до своїх історичних та етнокультурних джерел. Зацікавленість у збереженні мови, народної пісні, традицій, звичаїв та обрядів, культури викликає в українців інтерес до музейних зібрань. Одним із таких визначальних центрів збереження матеріальної та духовної культури є Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряниці (далі НДФ МНАП).

Новизна дослідження полягає в тому, що для аналізу ролі Переяславського скансену, як дієвого елемента збереження української етнічності у постбіполярній міжнародній системі авторами проаналізовано Книгу відгуків та пропозицій, що дає можливість об'єктивно оцінити вплив музейного зібрання на відвідувачів не лише з України, а й з ближнього та далекого зарубіжжя. Ця стаття виконується у тематі вивчення та дослідження діяльності Музею, як науково-культурного та науково-дослідницького закладу.

Книга відгуків відвідувачів НДФ МНАП ще не стала предметом спеціального дослідження вчених. Але на нашу думку, вона є цінним джерелом для вивчення впливу на відвідувачів автентичних пам'яток матеріальної та духовної української культури. Першу Книгу відгуків розпочато 24.06.1976 р., а була закінчена вона 30.10.1983 р. (вміщує 184 аркуші); другу розпочато 23.11.1986 р., а закінчено 24.11.1990 р. (вміщує 124 аркуші). У третій Книзі відгуків Музею, розпочатій у травні 2008 р., заповнено 115 сторінок, 86 записів іншими мовами світу: німецькою, російською мовами від іноземців, що приїжджали з екскурсією до скансену. Основна частина записів здійснена українською мовою: тут залишили своє враження жителі Черкас, Києва, Броварів, Кременчука, Білої Церкви, Луганська, Херсону, Полтави, Чернігова, Житомира, Гадяча, Кобеляк, Ржищева, Прилук, Білої Церкви, Богуслава, Хорола, Березані, Лубен, Харкова, Баришівки, Славутича, Обухова, Дніпропетровська, Глухова, Рівного, Миколаєва, Конотопа, Золотоноші, Корсунь-Шевченківського, Борисполя, Кропивницького.

У нашому дослідженні аналізується третя Книга відгуків відвідувачів НДФ МНАП, що дає нам можливість визначити особливості збереження і розвитку матеріальної та духовної культури українського народу загалом, та його неповторною ідентичності зокрема.

Мета дослідження полягає у фаховому аналізі Книги відгуків та пропозицій, що дає можливість об'єктивно оцінити вплив музейного зібрання на відвідувачів не лише з України, а й з ближнього та далекого зарубіжжя та характеристиці ролі НДФ МНАП у збереженні української етнічності у постбіполярній міжнародній системі.

Для досягнення мети дослідження ми маємо виконати такі завдання: здійснити аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми; показати

вагому роль музейних зібрань для збереження культурних надбань людства; охарактеризувати створення та основні напрямки діяльності НДФ МНАП; проаналізувати записи Книги відгуків та пропозицій стосовно збереження та розвитку етнічності; осмислити роль етнічності у постбіполярній міжнародній системі.

Сучасний світ переорієнтувався на більш багатоманітне геополітичне середовище, у якому держави намагаються посилити свої позиції на міжнародній арені. У цій геополітичній, гео економічній і геомілітарній боротьбі важливе місце займає і геокультурний фактор загалом і проблеми етнічності зокрема. Не зважаючи на глобалізаційні тренди, етнічність, як сукупність характерних рис матеріальної і духовної культури, що відрізняють одну етнічну спільноту від іншої, продовжують залишатися вагомим елементом цивілізаційного розвитку людства. Тому їх збереження і вивчення залишаються на часі і є важливими для кожної національної держави, нації, та етнічної спільноти, які мешкають на планеті Земля. Одним з таких факторів, що допомагають досягненню та збереженню матеріальних та духовних культурних надбань різноманітних етнічних спільнот є музеї під відкритим небом (скансени).

У ХХ ст. розпочався новий етап в музейному будівництві – створення музеїв народної архітектури та побуту просто неба, як найбільш ефективною форми популяризації і збереження матеріальних і духовних пам'яток людства, найбільш раціональної, дохідливої, і дієвої форми комплексного показу творів народної архітектури, предметів побуту та вжитку, знарядь праці, творів народного мистецтва у природному оточенні. Справжнім досягненням в галузі музейного будівництва СРСР в кін. 50-х рр. – поч. 60-х рр. стало створення групи історико-етнографічних музеїв під відкритим небом. В основу структурної організації яких покладено історико-етнографічний принцип. Особливої уваги заслуговують музеї Прибалтики, особливо у Талліні (1957р.). Вони відображали народну культуру певного регіону в усіх її проявах і згодом стали зразком для появи музейних зібрань такого формату на території СРСР, а саме у місті Переяславі-Хмельницькому [2, с.1-2].

Одним із таких важливих елементів української етнічності є самотутній музейний комплекс, що відтворює реальну дійсність – НДФ МНАП Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», науково-дослідний і культурно-освітній заклад, що охоплює надзвичайно широкі часові рамки: розвиток матеріальної і духовної культури етносів, які населяли територію України з періоду пізнього палеоліту до середини ХХ ст., будівництво якого було започатковано в 1964 році. Переяславський скансен, будувався з урахуванням досвіду етнографічних музеїв світу, як дієвий елемент збереження та вивчення українських етнокультурних традицій в умовах зовнішньополітичних викликів ХХ століття.

Весною 1959 року, в приміщенні трапезної Михайлівської церкви м. Переяслава-Хмельницького створений етнографічний відділ, який місцеве населення умовно називало «музей етнографії». Створення першої етнографічної експозиції стало результатом великої пошукової та науково-дослідницької роботи колективу науковців історичного музею, у штаті якого було лише 18 працівників, із яких 6 – наукових співробітників разом із директором – М.І. Сікорським. Про етнографічний музей стало відомо навіть за межами України. Визнанням здобутків переяславських музейників стало запрошення на початку 1961 року взяти участь у Всесоюзній нараді етнографів, яка проходила 5 – 17 червня на базі Ризького музею-скансену. Представити Переяслав-Хмельницький історичний музей на цій нараді М.І.Сікорський доручив М.І. Жаму. М.І. Жам на нараді ознайомив присутніх з історією створення етнографічної експозиції на базі Михайлівської церкви, зазначив, що можливості закритих приміщень церкви та невеликого подвір'я для показу пам'яток народної архітектури та створення інтер'єрів українські обмежені, і в зв'язку з цим окреслив найближчі плани: «Я проінформував присутніх про наміри створення музею під відкритим небом на мальовничій околиці м. Переяслава-Хмельницького, на Татарській горі, і що питання про виділення земельної ділянки для створення музею вже вирішується» [1, с. 80].

Виконком Переяслав-Хмельницької міської Ради депутатів трудящих Київської області УРСР 26 березня 1963 р. прийняв рішення про створення лісопарку та першого на Україні етнографічного музею під відкритим небом в межах міста Переяслава-Хмельницького на честь

150-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка [4, с. 467].

Предметом пізнання і відображення в НДФ МНАП є архітектура, побут, розвиток ремесел і промислів, народні звичаї, традиції та обряди, світогляд, економічне соціальне становище українців Середньої Наддніпрянщини II половини XIX ст. – поч. XX ст., а також матеріальна і духовна культура давніх етносів на теренах України. Етнографічний регіон «Середня Наддніпрянщина» займає надзвичайно виняткове місце в історії та культурі українського народу. Протягом тривалої історії була центром геополітичних і етнічних процесів: на етапі консолідації східнослов'янської етнічної спільності, етно- і націогенезу українців. Її матеріальна і духовна культура становлять непересічний інтерес. Не дивлячись на соціальні потрясіння XX століття, населення цього регіону зуміло зберегти і слово, і пісню, свої звичаї та обряди, пам'ятки народної архітектури, матеріальної та духовної культури, особливості побуту та господарських занять населення [2, с. 3-4].

Кожен музей має завдання вивчати колекції, здобувати нові експозиційні матеріали, займатися дослідженням та удосконаленням експозиції. Побудова експозицій і навчальні заходи – важлива складова музейного життя. Але чи достатньо ми знаємо, як відвідувач оцінює музей, експозицію чи супутні заходи? Чим більше музей знає про своїх відвідувачів, тим краще він може задовольнити їхні сподівання. Тому важливо регулярно проводити вивчення вражень відвідувачів. Останнім часом популярними стали анкети для відвідувачів, співбесіди, керівники закладів роблять висновки та звітують про результати. Але одним із головних джерел отримання інформації від відвідувачів скансену є Книга відгуків та пропозицій. Гості музею у ній залишають свої коментарі про відвідини музею, та як побачене вплинуло на сприйняття української матеріальної та духовної культури.

Традиційно записи до третьої Книги відгуків НДФ МНАП зроблені пересічними українськими громадянами, які вперше відвідали Переяславський скансен. Більшість із них у своїх записах щиро дякують музейним співробітникам за їх фахові екскурсії, відмінне знання матеріалу, створення неповторного емоційного психологічного свята під час відвідин Музею під відкритим небом. Зокрема, 24.06.2008 р. представники Луганського обласного молодіжного центру праці залишили у Книзі такий запис: «Безмежно вдячні адміністрації та співробітникам шалено цікавого, казкового історико-архітектурного музейного комплексу за неймовірні емоції, задоволення від чудової подорожі та зустрічі з історією та побутом нашої країни. Бажаємо вам творчої наснаги, захопленості улюбленою святою справою, щодо збереження історичних пам'яток нашої держави та міцного здоров'я. Дякуємо за збережений для нащадків спадок, якому немає ціни!!!!!» [3, с. 8-9].

Разом з тим, деякі відвідувачі залишають досить неповторні записи у книзі відгуків, які стали наслідком їхніх вражень та роздумів, щодо побаченого та почутого. Так, Микола Дуда 25.09.2010 р. залишив такий запис: «Музей – це просто скарбниця української історії та культури. Вважаю, що кожен українець має відвідати його. Особливо дуже сподобалися тематичні музеї, серед яких я б виділив музей історії Полісся. Це найдушевніший музей, в якому за допомогою чисельних фотографій зміг відчути всю доброту і чуйність поліщан. В цьому музеї відчув і красу Полісся з його багатю природою. Сподобався і музей народних звичаїв та обрядів, рекомендую обов'язково зайти!» [3, с. 42].

Учні ліцею № 142 м. Києва після захоплюючих відвідин Переяславського скансену 26.05.2011 р. написали у Книзі: «Щиро дякуємо за змістовну цікаву екскурсію Шакулі В.М., яка зуміла зацікавити групу (а в нас 18 хлопчиків і 2 дівчинки) історією Наддніпрянщини, історією наших предків, нашого минулого. Такі зустрічі носять не тільки пізнавальний характер, вони пробуджують гордість за наш народ, плекають національну свідомість наших дітей. Творчої наснаги, здоров'я і подальшого процвітання» [3, с. 50].

10.05.2013 р. НДФ МНАП відвідали депутати Рокитнянської сільради (Київщина) та залишили такий запис: «Музей – безцінна перлина України, яка вражає своєю оригінальністю, любовним збереженням минулого для майбутніх поколінь. Грунтовні експозиції всіх музеїв допомагають краще пізнати багату історію України, Переяславщини. Вражений подвижницькою діяльністю ініціатора музею М.Сікорського і всього колективу» [3, с. 74].

У 2014 р. в Українській державі з'явилися вимушені переселенці з Криму та східних областей, які дуже боляче сприймають події, що відобразилися на їхніх людських долях. Одним із таких відвідувачів стали українці з Луганщини: «04.09.2016 р. Відвідали музей і ми, луганчани. Якби не війна – мабуть, і не потрапили б на Київщину. Але годі вже жалкувати за втраченим житлом та великою частинкою життя. Україна всеодно наша! Дуже важливо знати історію нашої Батьківщини! Із задоволенням відвідали давній Переяслав та музей. Дуже вдячні патріоту Сікорському та колективу музею, особливо екскурсороводу Оксані, що віддала нам свою душу, розповідаючи про історію нашої країни. Бажаю музею відновити занедбані часом експонати, для чого підвищити ціни на квитки. Та головне хочемо побажати Україні перемоги над московітами та відновлення миру!» [3, с. 111-112].

Разом з українськими громадянами до НДФ МНАП приїжджають іноземці. Їх сприйняття музейних зібрань має свої особливості. Вони проявляються насамперед у широкому здивуванні кількістю та якістю зібраних матеріалів. Атори дослідження були свідками такого цікавого епізоду із життя Переяславського скансену. Коли у 2007 році, до Музею завітав Девід Кемпбелл, відомий дослідник світової дерев'яної архітектури, що зараз проживає у Франції, був вражений зібраною колекцією. Його вразили масштаби, адже експозиція охоплює досить значний часовий відрізок, представлена значна територія, зібрана досить велика колекція народної дерев'яної архітектури. Вирішив він оглядати музейну експозицію сам, без супроводу науковців, заглядаючи у найменші шпаринки. Побачене вразило настільки, що він висловив таку думку: «Якби цей музей знаходився у Франції, то до нього б потрібно було записуватися заздалегідь, тут зранку до ночі стояла б черга. Тут дійсно зібрана величезна колекція старожитностей, які сприяють кращому розумінню матеріальної та духовної культури українського народу». [5, с. 148-149].

Тепер ми хочемо навести найбільш інформативні відгуки іноземних громадян, в яких фіксуються їх враження від музейних колекцій НДФ МНАП, що допомагають у збереженні матеріальної та духовної культури України. Також Переяславський скансен на їх думку сприяє кращому осягненню проблем української етнічності та їх взаємозв'язок з загальносвітовими етнічними, націєтворчими та геополітичними трендами, у тому числі, зі змінами у постбіполярній міжнародній системі. Насамперед це пов'язано з тим, що Україна після відновлення своєї державності у 1991 р. отримала можливість стати демократичною правовою державою. Вихід України на світову арену пов'язаний насамперед з її політичним та економічним потенціалом. Разом з тим, залишаються незадіяними її величезні культурні тисячолітні надбання. Тому знайомство іноземців з українськими музейними зібраннями дають можливість з часом перетворити Україну не лише на сировинний і людський додаток найбільш потужних розвинених економічних держав, а і на культурний центр Східної Європи. Тому для нас є важливим інтеграція українських музеїв у світовий культурний простір, а кожен іноземний турист стане згодом пропагандистом української культури за її межами.

Багато туристів із Російської Федерації залишали свої відгуки у Книзі. 05.05.2011 року музей відвідав Борис Михайлович Соколов, професор Російського державного гуманітарного університету (м. Москва) та залишив запис: «Замечательный музей – путешествие во времени – и замечательная экскурсия на прекрасном русском языке сотрудника музея Наталии Григорьевны Ткаченко! Эмоциональный заряд на годы, спасибо огромное!» [3, с. 47].

Відвідувачі музею зі США, штату Мінесоти, що відвідували музей в 2011 р.: «Спасибо от всей нашей делегации с Минесоты, США, за очень приятную, познавательную экскурсию Жам О. М. Пожалуйста, берегите нашу культуру и историю!» [3, с. 49].

В тому ж році НДФ МНАП відвідав Райнер Мьоллерс з ФРН, який німецькою мовою залишив такий запис: «Музей познакомил нас с людьми і культурою України. Ми рекомендуємо всім відвідувачам Києва насолодитися цим музеєм. Екскурсія та переклад німецькою були супер. Загальна школа «Хорст» [3, с. 60].

Для нас є важливим запис у Книзі наших друзів і сусідів, громадян Молдови, що у 2012 р. відвідали Переяславський скансен: «Благодарим Николая Ивановича за экскурсию по совершенно необыкновенному музею! Подобного музея не видели нигде. Очень интересно, познавательно. Хаты, дворики, все в цветах, деревьях, как живые картины прошлых лет! Желаем

вам всем сохранить музей в наше непростое время, это так надо нашим детям и внукам! Да хранит и помогает вам Господь!» [3, с. 68].

У липні 2013 р. у Книзі відгуків з'явився запис етнічних українців, які зараз проживають у Республіці Білорусь: «Дорога адміністрація музею! Ми, уроженці України, зараз проживаємо в Білорусії, відвідали Ваш музей, перебуваючи на гостинах в Україні... Божої Вам Благодаті та процвітання, успіхів у Ваших благих ділах» [3, с. 79].

В серпні 2013 р. канадійці, жителі міста Торото зробили запис: «Приємно було відвідати Ваш Музей-Заповідник і де-чого навчитися. Неприємно мені було відвідати церкву, котру перетворили у космічну станцію. Найкращий час поставити святі речі до церкви – а Космос поставити в окрему будову» [3, с. 82].

5 серпня 2016 р. Переяславський скансен відвідали німецькі туристи з міста Хайнсберг, які були вражені красою Переяслава та кількістю і якістю музейних зібрань: «Вдруге ми відвідали музей просто неба. Українці, в яких ми були, зробили щасливим цей візит. Ми отримали незабутні враження про українські традиції, життя і побут у минулі часи. І ми дуже вражені тим, як це прекрасно. Весь музейний комплекс дуже багатий і доглядається з великою любов'ю. Візит був дуже цікавий для нас» [3, с. 109].

Всі ці записи у Книзі відгуків НДФ МНАП об'єднує щире захоплення глибиною і різноманіттям пам'яток матеріальної та духовної культури України та високим фаховим рівнем музейних співробітників, які не лише ретранслюють свої знання, але й перетворюють відвідувачів у справжніх поціновувачів українських пам'яток.

Таким чином, авторами проаналізована визначна роль Переяславського скансену, як дієвого елемента збереження української етнічності у постбіполярній міжнародній системі. Не зважаючи на глобалізаційні тренди, етнічність, як сукупність характерних рис матеріальної і духовної культури, що відрізняють одну етнічну спільноту від іншої, продовжують залишатися вагомим елементом цивілізаційного розвитку людства. Тому їх збереження і вивчення залишаються на часі та є важливими для кожної національної держави, нації, етнічної спільноти, які мешкають на планеті Земля. Важливими факторами, що допомагають досягненню та збереженню матеріальних та духовних культурних надбань різноманітних етнічних спільнот є музеї під відкритим небом (скансени). Одним із таких визначальних центрів збереження матеріальної та духовної культури є НДФ МНАП. Для аналізу ролі Переяславського скансену, як дієвого елемента збереження української етнічності у постбіполярній міжнародній системі, авторами проаналізовано Книга відгуків та пропозицій, що дає можливість об'єктивно оцінити вплив музейного зібрання на відвідувачів не лише з України, а й з ближнього та далекого зарубіжжя. Ця Книга ще не стала предметом спеціального дослідження вчених, але на нашу думку вона є цінним джерелом для вивчення впливу на відвідувачів автентичних пам'яток матеріальної та духовної української культури.

Доведено, що НДФ МНАП, як науково-освітній та науково-дослідницький заклад, викликає у людей зацікавлення культурною спадщиною; допомагає їм збагнути значення духовних надбань народу; сприяє кращому розумінню відвідувачами історичних, соціально-економічних, етнічних процесів в Україні; формує національну свідомість підростаючого покоління; здійснює, як засіб комунікації, творчого, духовного спілкування людей, свою культурно-освітню програму через популяризацію та поширення інформації про НДФ МНАП; сприяє проведенню фестивалів, ярмарок, етнографічних свят, майстер-класів, лекцій, тематичних екскурсій, зустрічей з майстрами народної творчості, художніми колективами; та ознайомлює іноземних громадян з ближнього і дальнього зарубіжжя з духовною і матеріальною культурою України й допомагає їм усвідомити цінність тисячолітніх скарбів українського народу та місце України в сучасному геополітичному, гео економічному та геокультурному просторі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Жам О.М. М.І.Сікорський – творець скансену на Татарській горі / О.М. Жам, Н.Г. Ткаченко // Михайло Іванович Сікорський: творець історії й хранитель часу... – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 73-124.
2. Іщенко Є.Ф. Наукова концепція Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини / Є.Ф. Іщенко, М.І. Сікорський, М.І. Жам. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – 18 с.

3. Книга відгуків та пропозицій [НДФ МНАП, розпочата 01.05.2008 р.]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – 2017. – 160 с.
4. Шкіра М.В. Школою М.І.Сікорського називаємо ми роки, проведені під його керівництвом / М.В. Шкіра, Л.М. Шкіра // Михайло Іванович Сікорський: творець історії й хранитель часу... – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 466-468.
5. David Campbel Le Bois dans l'architecture traditionnelle // Edisud, 2007. – С. 148-149.

REFERENCES

1. Zham O.M. M.I. Sikorskiy – tvorets skansenu na Tatarskiy gori / O.M. Zham, N.G. Tkachenko // Mikhaylo Ivanovich Sikorskiy: tvorets istorii y khranitel chasu... – Pereyaslav-Khmelniyskiy, 2013. – S. 73-124.
2. Ishchenko Є.Ф. Naukova kontseptsiya Muzeyu narodnoi arkhitekturi ta pobutu Serednoi Naddniprovyanshchyni / Є.Ф. Ishchenko, M.I. Sikorskiy, M.I. Zham. – Pereyaslav-Khmelniyskiy, 2003. – 18 s.
3. Книга відгуків та пропозицій [НДФ МНАП, розпочата 01.05.2008 р.]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – 2017. – 160 с.
4. Shkira M.V. Shkoloyu M.I.Sikorskogo nazivaemo mi roki. provedeni pid yogo kerivnitstvom / M.V. Shkira, L.M. Shkira // Mikhaylo Ivanovich Sikorskiy: tvorets istorii y khranitel chasu... – Pereyaslav-Khmelniyskiy, 2013. – S. 466-468.
5. David Campbel Le Bois dans l'architecture traditionnelle // Edisud. 2007. – С. 148-149.

Шкіра Николай, Шкіра Наталья

**МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХИТЕКТУРИ І БИТА СРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я
НАЦІОНАЛЬНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧЕСКОГО ЗАПОВЕДНИКА
«ПЕРЕЯСЛАВ» – ЯК ДІЙСТВЕННИЙ ЕЛЕМЕНТ СОХРАНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ЕТНИЧНОСТІ В ПОСТБИПОЛЯРНІЙ МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ
(ПО МАТЕРІАЛАМ КНИГИ ОТЗЫВОВ І ПРЕДЛОЖЕНЬ)**

В статті, за матеріалами Книги отзывів і пропозицій, аналізується роль Переяславського скансену, як дійсного елемента збереження української етнічності. Авторами доведено, що Музей народної архітектури і быта Середньої Наддніпряниці є одним із головних центрів збереження матеріальної і духовної культури України.

***Ключевые слова:** Україна, Переяславський скансен, М. Сікорський, етнічність, духовна і матеріальна культура.*

Shkira Mikola, Shkira Natalia

**THE MUSEUM OF FOLK ARCHITECTURE AND LIFE OF THE MIDDLE DNIEPER
HISTORICAL AND ETHNOGRAPHIC RESERVE «PEREYASLAV» – AS AN EFFECTIVE
ELEMENT FOR THE PRESERVATION OF UKRAINIAN ETHNICITY IN POSTPOSE THE
INTERNATIONAL SYSTEM (BASED ON THE BOOK REVIEWS AND SUGGESTIONS)**

In an article on the Book reviews and suggestions, analyzes the role of skansen of Pereyaslav, as an effective element for the preservation of Ukrainian ethnicity. The authors have proved that one of the defining centres of the preservation of material and spiritual culture of Ukraine, is Museum of folk architecture and life of the Middle Dnieper.

***Keywords:** Ukraine, Pereyaslav skansen, M. Sikorski, ethnicity, spiritual and material culture.*

Одержано 05.06.2017